

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid (SOU 2022:61)

Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan sägas att Södertörns högskola till stora delar stödjer utredningens förslag. Nedan följer dock några kommentarer/synpunkter som lärosätet önskar att utredaren särskilt beaktar.

Kommentarer/synpunkter

Södertörns högskola lämnar som remissinstans följande kommentarer/synpunkter på förslaget:

Angående fortsatt frivillighet (6.5)

Regeringen har under 2000-talet höjt ambitionerna med fritidshemmet med hjälp av flera olika reformer och stärkt dess pedagogiska uppdrag. Detta ser vi som lärosäte naturligtvis positivt på eftersom det visar att regeringen anser verksamheten vara meningsfull och betydelsefull för elevers utveckling och lärande.

Kommentar: I ljuset av denna ambitionshöjning undrar vi varför regeringen låter elevers frivillighet (6.5) vara helt intakt och inte gör åtminstone en del av den tid som barnen har möjlighet att vistas på fritidshemmet obligatorisk? Givet regeringens höga ambitioner med fritidshemmet, och givet den höga kvalitet som verksamheten i fritidshemmen ofta håller, enligt vår erfarenhet, borde det finnas empiriskt stöd för att låta det obligatorium som för närvarande endast gäller skolans verksamhet gälla även fritidshemmets. Ett *visst obligatorium* för eleverna (dvs. en viss minskning av elevernas frivillighet att delta i verksamheten) tror vi skulle bidra till att

fritidshemsverksamheten i större utsträckning kommer de elever till del som utredaren avser nå med sitt förslag (elever i socioekonomiskt utsatta områden).

Angående lokaler och miljöer (8):

Utredaren lyfter fram goda psykiska och fysiska "levnadsvillkor" som en viktig anledning till att varför fritidshemmets verksamhet bör utökas. Lärosätets samverkan med kommuner i Stockholmsregionen visar emellertid att fritidshemmets inre och yttre miljöer på många håll är mycket eftersatta och i anmärkningsvärt dåligt skick. Att detta får negativa konsekvenser för såväl elevernas psykiska och fysiska välmående som deras akademiska prestationer finns det mycket stöd för i både pedagogisk och socialpsykologisk forskning.

Kommentar: Lärosätet vill betona vikten av att all fritidshemsverksamhet bör bedrivas i för verksamheten ändamålsenliga miljöer och lokaler (8) över hela landet. Om föreliggande betänkande realiserar och ännu fler elever kommer att vistas i fritidshemmet inom en snar framtid är en förbättring av dess lokaler och miljöer av än större vikt. Nuvarande skrivningar tydliggör inte detta behov tillräckligt tydligt, anser lärosätet.

Angående elevgruppernas storlek (8.4):

Utredaren föreslår att huvudmannen även i fortsättningen ska se till att elevgrupperna har en lämplig sammansättning och storlek (8.4). Yttrycket "även i fortsättningen" avseende gruppsammansättning och gruppstorlek signalerar att de nuvarande elevgruppernas storlek kommer att vara intakta.

Kommentar: Mycket forskning visar att allt för stora elevgrupper får negativa pedagogiska konsekvenser för barns utveckling och lärande. Vår samverkan med kommuner visar att fritidsverksamhet ofta bedrivs i grupper om ca. 100 elever per avdelning, ett arbetsvillkor som således är svårt att förena med att samtidigt bedriva god pedagogisk verksamhet. Med detta som utgångspunkt anser vi att elevgruppernas storlek i fritidshemmen behöver minska och vi önskar att en sådan *intention om minskning* av elevgruppernas storlek skulle skrivas in i förslaget.

Om antalet elever inskrivna i fritidshemmen dessutom kommer öka i antal som en konsekvens av att utredarens förslag realiserar, riskerar vi att kvalitén på den pedagogiska verksamheten drastiskt försämras.

Angående personalens kompetensförstärkning (9):

Södertörns högskola bedriver idag lärarutbildning med inriktning mot fritidshem i tre varianter: ordinarie studiegång, erfarenhetsbaserad och arbetsintegrerad. Därtill

erbjuder vi flera olika uppdragsutbildningar för meritering av verksam fritidshemspersonal. Trots detta utbud konstaterar vi, liksom utredaren, att det finns ett stort kompetensförsörjningsbehov att beakta i fritidshemmet och att detta behov gäller "hela kedjan", från student- till doktorandnivå.

Kommentar: Vi stöder utredarens förslag att personalens kompetens behöver säkerställas på både kort och lång sikt (9.3) så att alla anställda inom fritidshemmen blir legitimerade och därmed behöriga fritidshemslärare. Vi stöder också utredarens skrivning om att även kompetensen hos s.k. "annan personal" (9.5) behöver stärkas och deras roll i verksamheten preciseras och uppmärksammas. Det framgår dock inte i utredarens förslag att den legitimerade och behöriga personalen *bör vara i majoritet* i varje fritidshemsenhet, något vi gärna skulle se att utredaren särskilt lyfter fram och uppmärksammar.